

Sygn. akt IV CZ 141/12

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

ze skargi pozwanego
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem
Sądu Okręgowego
z dnia 21 czerwca 2010 r.,
oraz wyrokiem Sądu Apelacyjnego
z dnia 24 lutego 2011 r.,
w sprawie z powództwa J. K.
przeciwko J. B.
o ochronę dóbr osobistych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 grudnia 2012 r.,
zażalenia pozwanego
na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 13 czerwca 2012 r.,

**uchyła zaskarżone postanowienie, znosi postępowanie
w zakresie związanym z wydaniem tego postanowienia
i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego Sądowi Apelacyjnemu.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 13 czerwca 2012 r. odrzucił skargę J. B. o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa J. K. przeciwko J. B. o ochronę dóbr osobistych zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 21 czerwca 2010r. , od którego Sąd Apelacyjny oddalił apelację wyrokiem z dnia 24 lutego 2011 r. Sąd wskazał, że już z uzasadnienia skargi opartej na podstawie restytucyjnej z art. 403 § 2 k.p.c. wynika, że ona nie zachodzi i skarga nie jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia, zatem na mocy art. 410 § 1 k.p.c. podlega odrzuceniu.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł pozwany J. B., zarzucając m.in. naruszenie przepisów art. 410 § 1 k.p.c. w zw. z art. 403 § 2 i 3 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż okoliczności faktyczne i środki dowodowe wskazane przez niego w skardze nie stanowią podstawy do wznowienia postępowania. Dodatkowo zarzucił naruszenie art. 401 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 413 k.p.c., art. 49 k.p.c., art. 379 pkt 4 i 5 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 , 382 , 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c. skutkujące nieważnością postępowania na skutek wydania orzeczenia przez sąd, w składzie którego było dwóch sędziów podlegających wyłączeniu z mocy ustawy.

Sąd Najwyższy zważył:

Zaskarżone orzeczenie Sądu Apelacyjnego wydane zostało w składzie trzech sędziów zawodowych: SSA M. D., SSA X.X., SSA Y.Y. Objęty skargą o wznowienie wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 24 lutego 2011 r. w przedmiocie oddalenia apelacji pozwanego zapadł w składzie trzech sędziów zawodowych: SSA B. D., SSA X.X., SSA Y.Y.

Zgodnie z art. 48 § 3 k.p.c. sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą o wznowienie nie może orzekać co do tej skargi. Art. 413 k.p.c. stanowi, że sędzia, którego udziału lub zachowania się w procesie poprzednim dotyczy skarga wyłączony jest od orzekania w postępowaniu ze skargi o wznowienie. Przepisy art. 48 i art. 413 k.p.c. mają charakter gwarancyjny i określają w sposób wyczerpujący sytuacje, gdy sędzia jest wyłączony z mocy ustawy od orzekania w sprawie. Podkreśla się, że ich celem jest realizacja zasady

sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd, przyjętej w art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 października 2006 r., SK 42/04, OTK -A 2006, nr 9, poz. 125). Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 lipca 2004 r. (SK 19/02, OTK-A 2004, nr 7, poz. 67), dokonując oceny konstytucyjności art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. stwierdził, że ratio legis tego przepisu i podobnych rozwiązań sprowadza się do eliminowania wszelkich przyczyn, mogących skutkować w otoczeniu jakimikolwiek wątpliwościami co do bezstronności i obiektywizmu sędziego w rozpoznawaniu określonej sprawy. Trybunał podkreślił, że nakaz zachowania zewnętrznych znamion niezawisłości dowodzi, że ważne jest nie tylko, by sędzia orzekający w sprawie zachowywał się zawsze rzeczywiście zgodnie ze standardami niezawisłości i bezstronności, lecz także by w ocenie zewnętrznej zachowanie sędziego odpowiadało takim standardom, a reguły wyłączenia sędziego służą budowie społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości. Instytucja wyłączenia sędziego w równej mierze ma na celu zapewnienie realnej bezstronności sądu, jak i umacnianie autorytetu wymiaru sprawiedliwości przez usuwanie choćby pozorów braku bezstronności.

W judykaturze podkreśla się, że realizacja tych zasad przemawia za szerokim rozumieniem podstaw wyłączenia sędziego wynikających z art. 48 § 3 i art. 413 k.p.c. (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r., II CSK 536/06, nie publ., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2011 r., II UO 2/11, nie publ.). Pierwszy z tych przepisów dotyczy sędziego, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą o wznowienie, zatem zasiadał w składzie sądu, przed którym odbyła się rozprawa poprzedzająca bezpośrednio wydanie wyroku, uczestniczył w naradzie i został wymieniony w sentencji wyroku. Jeśli przy tym orzeczenie zapadło w sprawie prowadzonej w kilku instancjach, od rozpoznawania skargi o wznowienie wyłączeni są wszyscy sędziowie orzekający w sprawie, w której zapadło orzeczenie objęte taką skargą, w jakiegokolwiek instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CZ 87/07, OSNC - ZD 2008, nr 3, poz. 68, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r., II CSK 536/06, nie publ.). Zgodnie z art. 413 k.p.c. wyłączony jest sędzia, którego udziału lub zachowania się w procesie

poprzednim dotyczy skarga. Rozbieżność hipotez wskazanych norm wskazuje, że sędzią tym nie musi być sędzia, który następnie brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą. Na podstawie art. 48 § 3 k.p.c. sędzia jest wyłączony od orzekania co do skargi o wznowienie postępowania, zaś w myśl art. 413 k.p.c. wyłączony jest od orzekania w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania. Różnica powyższych sformułowań nie ma istotnego znaczenia. W orzecznictwie podkreśla się, że brak uzasadnienia dla przyjęcia stanowiska, że zakres wyłączenia sędziego w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania ogranicza się do wydania orzeczenia odnoszącego się wprost do skargi lub wydawania innych orzeczeń w toku wznowionego postępowania. Należy przyjąć, że wyłączenie dotyczy całego toku postępowania, aż do prawomocnego zakończenia sprawy i obejmuje wszystkie czynności wchodzące w zakres badania dopuszczalności wznowienia oraz rozpoznania skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., IV CSK 9/07, z dnia 26 kwietnia 2007 r., II CSK 536/06, z dnia 3 lutego 2009 r., I PK 161/08).

Udział sędziego wyłączonego z mocy ustawy w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania powoduje nieważność tego postępowania, którą sąd drugiej instancji bierze pod uwagę z urzędu w granicach zaskarżenia (art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c.). Konsekwentnie sąd uchyla zaskarżone orzeczenie, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę sądowi I instancji do ponownego rozpoznania (art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c.). Zakres zniesienia postępowania ściśle związany jest z przyczyną nieważności. W sytuacji zaś, gdy sędzia wyłączony z mocy ustawy brał udział jedynie w wydaniu orzeczenia zapadłego na posiedzeniu niejawnym, ograniczonego do badania przesłanek formalnych, sąd drugiej instancji znosi postępowanie w zakresie związanym z wydaniem tego orzeczenia. W przedmiotowym postępowaniu zażaleniowym Sąd Najwyższy jest sądem drugiej instancji (art. 394¹ § 2 k.p.c.) – por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2008r., IV CZ 36/08, nie publ.. W związku ze stwierdzoną tożsamością podmiotową dwóch członków składu orzekającego Sądu Apelacyjnego przy wydaniu orzeczeń w sprawie, której dotyczy skarga

o wznowienie i w sprawie ze skargi o wznowienie, doszło do rozpoznania sprawy z udziałem dwóch sędziów wyłączonych z mocy ustawy, tj. art. 48 § 3 k.p.c.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy na podstawie art. 386 § 2 w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c. oraz, w odniesieniu do kosztów postępowania zażaleniowego, art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w postanowieniu.

Odnoszenie się do dalej idących zarzutów i podstaw zażalenia – wobec wydania orzeczenia kasatoryjnego - jest zbędne i niecelowe.